

APĂRAREA DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR CONDAMNAȚILOR LA PEDEAPSA ÎNCHISORII PRIN PRISMA IMPLEMENTĂRII SISTEMULUI DE GARANȚII

Simion CARP,
*doctor în drept, profesor universitar,
cercetător științific principal al Departamentului Știință
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Cornel OSADCII,
*doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Drept penal și criminologie”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Adnotare

Declarația Universală a Drepturilor Omului constituie o referință fundamentală a drepturilor și libertăților omului. În Declarație se arată că baza libertății, dreptății și păcii în lume este recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile. Aceasta își propune să creeze o lume a libertății și demnității care trebuie să aparțină tuturor oamenilor, indiferent de religie, rasă sau sex. În temeiul Declarației s-au elaborat pacte, tratate, convenții și constituții. Atât Declarația, cât și Constituția, obligă autoritățile, mai ales justiția și implicit justiția constituțională, la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale, printre care și acele drepturi și libertăți prin intermediul cărora se asigură neatingerea laturii spirituale a personalității umane. Protecția drepturilor omului presupune înainte de toate existența unor garanții și mecanisme pentru asigurarea exercitării lor. Dintre acestea, mecanismele jurisdicționale s-au dovedit a fi cele mai eficiente. Ele au la bază exercitarea unor jurisdicții ce au competența să examineze plângerile și contestațiile ce își găsesc temeiul în încălcarea drepturilor omului și trebuie să pronunțe hotărâri cu caracter obligatoriu pentru cei interesați.

Articolul analizează o serie de drepturi și libertăți fundamentale ale omului în lumina implementării lor de către condamnații la închisoare. Au fost identificate mecanismele, menite să garanteze exercitarea drepturilor și libertăților omului și cetățeanului, de asemenea, este analizat controlul civil considerat o garanție efectivă a respectării drepturilor omului în penitenciare.

Cuvinte-cheie: instituție penitenciară, protecție socială, program de adaptare socială, proces echitabil, jurisdicție, standarde internaționale și garanție pentru respectarea drepturilor omului ca lege absolută.

Annotation

The Universal Declaration of Human Rights is a fundamental reference of human rights and freedoms. The Declaration states that the basis of freedom, justice and peace in the world is the recognition of the inherent dignity of all members of the human family and of their equal and inalienable rights. It aims

to create a world of freedom and dignity that must belong to all people, regardless of religion, race or gender. Pacts, treaties, conventions and constitutions have been drawn up on the basis of the Declaration. Both the Declaration and the Constitution oblige the authorities, especially justice and, implicitly, constitutional justice, to respect fundamental rights and freedoms, including those rights and freedoms which ensure that the spiritual side of the human personality is not touched. The protection of human rights presupposes, above all, the existence of guarantees and mechanisms to ensure their exercise. Of these, jurisdictional mechanisms have proven to be the most effective. They are based on the exercise of jurisdictions that have the power to examine complaints and appeals that are based on human rights violations and must issue binding decisions for those concerned.

The article examines a number of fundamental human rights and freedoms in the light of their implementation by those sentenced to prison. Mechanisms have been identified to ensure the exercise of human and civil rights and freedoms, and civilian control as an effective guarantee of respect for human rights in prisons is also being analyzed.

Keywords: penitentiary institution, social protection, social adaptation program, fair trial, jurisdiction, international standards and guarantee for respecting human rights as absolute law.

Sistemul administrației penitenciare este un serviciu public cu un rol social deosebit, determinat de funcțiile sale punitiv-educative și de pregătire pentru eliberare a persoanelor private de libertate.

Sistemul administrației penitenciare pune în executare hotărârile instanțelor de judecată de aplicare a pedepselor și a măsurilor privative de libertate într-un mod individualizat, menține ordinea și disciplina în condițiile asigurării unui climat ce respectă drepturile și demnitatea umană a persoanelor private de libertate.

Aplicarea corectă a regimului penitenciar este una dintre responsabilitățile principale ale sistemului administrației penitenciare. Siguranța locului de deținere se referă la toate activitățile desfășurate de administrația penitenciară în scopul stabilirii unor restricții legale în ceea ce privește libertatea de mișcare, astfel încât să fie împiedicată sustragerea lor de la executarea sancțiunilor privative de libertate, precum și pentru protejarea vieții, integrității corporale și sănătatea acestora, a personalului și a altor persoane care au contact direct cu sistemul administrației penitenciare.

Sistemul administrației penitenciare urmărește reabilitarea persoanelor private de libertate în scopul reducerii recidivei. Reabilitarea persoanelor se realizează prin desfășurarea intervențiilor generale și specifice (psihosociale), ce sunt orientate spre dezvoltarea aptitudinilor și abilităților personale și ar permite integrarea socială după liberare. Diminuarea riscului recidivei depinde de interacțiunea eficientă dintre toate serviciile sistemului administrației penitenciare și de buna evaluare a gradului de risc și a nevoilor crimi-

nogene.

Constituția Republicii Moldova în articolul 1 alin. 3 proclamă „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile sale, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.” [1].

În prezent, în Republica Moldova există o listă destul de extinsă de acte normative și de reglementare care protejează drepturile omului, inclusiv a celor care execută pedeapsa cu închisoarea.

Unele dintre aceste acte sunt standarde internaționale în domeniul protecției drepturilor omului, altele – actele legislative ale Republicii Moldova.

În Republica Moldova, procesul de implementare a angajamentelor asumate în legătură cu aderarea la Consiliul Europei pe data de 13 iulie 1995, Parlamentul Republicii Moldova a ratificat Convenția europeană a drepturilor omului pe data de 24 iulie 1997, însă, este dificil să adaptăm realitatea noastră la standardele umanitare europene.

Progresul punerii în aplicare a prevederilor penale și execuțional-penale adoptate în 2002 [19] și 2004 [5] demonstrează că, din păcate, reforma sistemului administrației penitenciare se confruntă cu probleme bazate pe politică punitivă față de condamnați.

Statutul juridic al condamnaților la închisoare presupune necesitatea, pe de o parte, de a asigura la maximum respectarea drepturilor condamnaților, a intereselor legitime ale acestora, iar pe de altă parte, de a asigura administrației instituțiilor penitenciare pârgii legale necesare pentru realizarea eficientă a scopurilor pedepsei penale, asigurând ordinea și disciplina în activitatea instituțiilor penitenciare, prevenirea comiterii de noi infracțiuni și a altor încălcări în rândul condamnaților, precum și corectarea și reeducarea acestora.

În art. 29 al Declarației Universale a Drepturilor Omului se menționează că „în realizarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om trebuie să fie supus doar acelor limitări care sunt determinate strict prin lege și exclusiv în scopul asigurării recunoașterii și respectării drepturilor și libertăților altor persoane, satisfacerii cerințelor morale, a normelor de comportare și a bunăstării generale într-o societate democratică” [2].

Astfel, indiferent de împrejurări, orice ființă umană are drepturi fundamentale. Ele nu pot fi retrase fără o justificare legală. Oamenii ținuteți în arest legal sau în închisoare își pierd pentru un timp dreptul la libertate. Dacă sunt arestați sau închiși ilegal, ei își păstrează toate drepturile, inclusiv dreptul la libertate [6].

Dreptul la libertatea de circulație (Declarația Universală a Drepturilor Omului, articolul 13). Este în mod firesc limitat de însăși natura închisorii, precum și de libertatea de comunicare (Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 20). Dar condamnații nu sunt complet lipsiți nici măcar de aceste drepturi, deoarece rareori sunt ținuteți în izolare completă, iar dacă sunt

plasați în astfel de condiții, atunci există motive foarte bune pentru asta [2].

Dreptul de a comunica cu familia (Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.12) [2]. Asigurarea accesului maxim posibil la familii ar trebui să facă parte dintr-un sistem care tratează condamnații în mod uman. Recunoașterea importanței menținerii contactului deținuților cu familiile este un argument în favoarea faptului că la repartizare se dă prioritate instituției penitenciare situate mai aproape de localitatea de domiciliu sau reședință a condamnatului, ori de altă localitate solicitată în scris de acesta, ținând cont de locurile disponibile de cazare.

Dreptul la ocrotirea sănătății și asistență medicală (Constituția Republicii Moldova art. 36). Dreptul la asistență medicală derivă din prevederile Declarației Universale a Drepturilor Omului ce se referă la bunăstarea fizică și mintală afirmând la art. 25 că: „Fiecare are dreptul la un standard de viață adecvat pentru sănătatea și bunăstarea lui și a familiei...” [2]. *Serviciile medicale reglementate de Recomandarea nr. R [87] 3 privind Regulile Europene pentru Penitenciare, adoptată de Consiliul Europei la 12 februarie 1987* [3]. În fiecare instituție penitenciară vor fi accesibile cel puțin serviciile unui medic internist. Serviciile medicale vor fi organizate în strânsă legătură cu administrația sanitară a comunității sau a națiunii. Ele vor include serviciul psihiatric pentru diagnosticarea în cazurile ce impun tratament stărilor mintale normale. În Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților și recomandările referitoare la acesta, la art. 6 se arată că: „Aplicarea oficială a legii va asigura protecția deplină a sănătății persoanelor în custodie și, în particular, va acționa imediat pentru asigurarea asistenței medicale ori de câte ori este cerut acest lucru” [4]. Acest cod include, desigur, și personalul din închisori, care trebuie să se aplece cu conștiinciozitate asupra nevoilor de ocrotire a sănătății persoanelor închise.

Conform articolul 230 CE al Republicii Moldova dreptul la asistență medicală al persoanelor condamnate este garantat. Asistența medicală în penitenciare se acordă ori de câte ori este necesar sau la cerere, de către un personal calificat, în mod gratuit, potrivit legii. Condamnații beneficiază în mod gratuit de tratament medical și de medicamente [5].

Asistența medicală, potrivit legii, se acordă de către un personal medical calificat, în mod gratuit, ori de câte ori este necesar sau la cerere.

Orice penitenciar trebuie să aibă la dispoziție serviciul a cel puțin un medic generalist, un medic stomatolog și un medic psihiatru. În penitenciarele cu capacitatea de detenție de 100 și mai multe locuri, pe lângă unitatea medicală, sunt create centre curative staționare.

Dreptul la informație. „Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 19 menționează dreptul de primire și difuzare a informației și a ideilor prin intermediul mass-media.” Regula 35 (1) din cadrul „Regulilor europene pentru închisori” stabilește că, la intrarea în penitenciar a condamnaților, aceștia trebuie „să primească informații scrise referitoare la regimul deținuților din

categoria sa, la regulile disciplinare din așezământ, la mijloacele autorizate pentru obținerea de informații și de formulare a plângerilor și la oricare alte probleme care pot fi necesare pentru a permite să își cunoască drepturile și obligațiile și să se adapteze condițiilor vieții din așezământ” [7].

În exercitarea acestor drepturi prevăzute la art. 208 și 169 alin.1 CE Cod de executare, condamnatului i se asigură accesul la informația difuzată prin mijloacele de informare în masă, precum și dreptul de a fi informat de instituția sau organul care asigură executarea pedepsei, în limba pe care o înțelege, despre drepturile și obligațiile sale, modul și condițiile de executare a pedepsei, precum și despre modificarea modului și condițiilor de executare a pedepsei.

Conform art. 209 CE, dispozițiile Codului penal referitoare la executarea pedepsei, ale Codului de executare, ale Statutului executării pedepsei de către condamnați, ale Legii privind accesul la informație, dispozițiile ordinelor emise în temeiul Codului de executare și ale regulamentului de ordine interioară a penitenciarului, precum și modificările acestora, sunt aduse la cunoștință persoanelor condamnate sau sunt puse la dispoziția lor, în limba română sau în limba pe care o înțeleg, imediat după primirea în penitenciar.

Cea mai importantă proprietate a instituției drepturilor omului este garantarea acestora [8]. Puteți declara o gamă largă de libertăți, dar ele își dobândesc adevărata valoare doar atunci când fiecare cetățean are posibilitatea de a le folosi, iar statul este capabil să prevină încălcarea lor.

Garanțiile – măsuri care asigură posibilitatea unei persoane de a-și exercita drepturile și libertățile – sunt una dintre cele mai importante elemente ale statutului juridic și sunt divizate în juridice, politice, economice și sociale.

Cele mai importante sunt garanțiile juridice, mijloacele legale de implementare și protecție a drepturilor omului, măsuri de asigurare a îndeplinirii atribuțiilor. Ele sunt consacrate în acte normative-juridice și, în funcție de acestea, pot avea diferite niveluri – constituțional, legislativ, subordonate legii.

Toate garanțiile sunt în unitate organică, se întrepătrund și se condiționează reciproc. De asemenea, este extrem de important să menționăm că toate garanțiile drepturilor omului acționează în primul rând în cadrul legal în forma garanțiilor legale și în cea mai generală formă sunt consacrate în Constituție. De aceea, garanțiile juridice sunt principalele mijloace de protecție a drepturilor și libertăților și, în același timp, determină însuși posibilitatea implementării lor. De asemenea, acest lucru se aplică și condamnaților în perioada executării unei pedepse privative de libertate.

Suport juridic al drepturilor și libertăților omului în sens larg începe cu formularea legislativă a esenței statului, a orânduirii sociale, aderarea la principiile politice și juridice democratice, precum supremația legii, separarea puterilor, prioritatea individului în relațiile cu statul [8].

În literatura de specialitate, garanțiile juridice se definesc ca un sistem de mijloace juridice de stat, care includ: în primul rând, legile și alte acte

normativ- juridice, precum și diverse tipuri de instituții și organe ale statului, care sunt obligate să asigure realizarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului [9].

Odată cu adoptarea Constituției Republicii Moldova din 1994, s-a format un sistem juridic complex, menit să garanteze exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a cărui structură formează următoarele nivele:

1) fundamentele ordinii constituționale, pe care se bazează întregul sistem juridic al statului;

2) principiile statutului juridic al persoanei, principiile de bază de la care pornește legiuitorul la crearea unei legi;

3) drepturile și libertățile fundamentale ale omului, care sunt garantate prin cel mai înalt grad de protecție constituțională;

4) normele legislației în vigoare, care trebuie, desigur, să corespundă cu Constituția țării;

5) accesul liber la justiție.

Garanțiile constituționale sunt împărțite condiționat în două grupe: generale și speciale [11].

Cele generale includ:

a) mecanismul constituțional-judiciar de protecție a drepturilor și libertăților (posibilitatea de a se adresa la Curtea Constituțională);

b) protecția judiciară a drepturilor și libertăților;

c) apărarea legitimă de către o persoană a drepturilor și libertăților sale (personal, precum și prin intermediul asociațiilor și organizațiilor obștești);

d) protecția administrativ-juridică a drepturilor și libertăților (actele normative care stabilesc competențele autorităților publice în domenii specifice de management și care stabilesc relații cu cetățenii, responsabilitățile organelor administrației publice și formele de protecție a cetățenilor împotriva acțiunilor ilegale ale funcționarilor publici);

e) protecția internațională a drepturilor și libertăților fundamentale (posibilitatea de a se adresa Curții Europene a Drepturilor Omului sau altor organizații internaționale pentru drepturile omului).

Garanțiile constituționale speciale ale drepturilor omului (garanții ale justiției) sunt:

– garanții de jurisdicție;

– dreptul la asistență juridică;

– prezumția de nevinovăție;

– interzicerea condamnării din nou pentru una și aceeași infracțiune;

– nulitatea dovezilor obținute ilegal;

– dreptul de a revizui sentința;

– o garanție împotriva autoincriminării (art. 264 CPP al RM);

– drepturile victimelor (prejudiciul cauzat de natura morală, fizică sau materială este supus despăgubirii);

- interzicerea forței retroactive a legii.

În ceea ce privește statutul juridic al condamnaților, în literatura de specialitate, există deja un model unic pentru așa-numitele principii-garanție [12]:

- egalitatea cetățenilor în fața legii;
- datoria statului și a funcționarilor publici în asigurarea aplicării și realizării de către cetățeni a drepturilor și libertăților lor;
- recurs împotriva acțiunilor și deciziilor organelor și funcționarilor statului;
- controlul civil asupra activităților organelor și funcționarilor statului.

Această listă ar trebui completată cu controlul de stat și implementarea măsurilor pentru formarea respectului pentru drepturile omului.

Este necesar să ne oprim mai în detaliu asupra instituției de control civil asupra respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor (art. 180 CE al RM).

Cel mai important pas spre creșterea eficienței acestei instituții a fost crearea comisiilor de monitorizare. Monitorizarea condițiilor de detenție a deținuților și a tratamentului aplicat acestora se efectuează de către comisiile de monitorizare, care sunt organe permanente, fără statut de persoană juridică, instituite în fiecare unitate administrativ-teritorială de nivelul doi unde există instituții care asigură detenția persoanelor [13].

Sistemul administrației penitenciare [14], fiind instituție de stat, ale cărei sarcini include restrângerea drepturilor și libertăților omului în scopurile și limitele stabilite de lege, trebuie să fie sub control civil.

Sistemul este proiectat pentru a proteja nu propriile lor interese, ci interesul public. Societatea are dreptul de a cere din partea sistemului executarea corectă a legilor și respectarea drepturilor omului.

În acest sens, sistemul administrației penitenciare trebuie să asigure că închisorile sunt deschise către societate, recunoscând prioritatea următoarelor principii:

- societatea ar trebui să accepte în mod conștient instituțiile penitenciare și a deținuților ca parte a societății civile;
- angajații instituțiilor de executare a pedepsei trebuie să înțeleagă că efectuează sarcini importante din punct de vedere social;
- vizita la instituția de executare a pedepsei de către reprezentanții asociațiilor obștești este o condiție esențială pentru asigurarea principiilor bunelor tratamente a deținuților și a adaptării lor sociale.

Aceste prevederi ar fi cazul să se regăsească și în Strategia de dezvoltare a sistemului administrației penitenciare, în cadrul căreia se presupune:

- asigurarea transparenței în activitatea sistemului administrației penitenciare în baza implicării pe larg a societății civile în procesul de executare a pedepselor penale;
- implementarea controlului civil asupra activităților sistemului administrației penitenciare;

– luarea de măsuri pentru promovarea comisiilor de monitorizare, inclusiv

luarea în considerare a posibilității participării acestora la activitățile comisiilor de eliberare condiționată, pregătirea deciziilor despre modificarea condițiilor de executare a pedepsei și a regimului penitenciar ca stimulente sau sancțiuni aplicate condamnatului.

Totodată, trebuie de menționat că garanțiile drepturilor constituționale, ideea de umanism în raport cu condamnații și preveniții are o semnificație socială profundă. În procesul de executare a pedepsei, condamnatului trebuie să i se ofere posibilitatea de a păstra aspectul uman și de a se pregăti pentru o viață în libertate. Adică, pentru a oferi o șansă pentru o revenire la normele de comportament sociale acceptate. De aceea, politica penală și cea execuțional-penală suferă schimbări majore în latura minimizării consecințelor sociale negative ale închisorii, atât pentru condamnat cât și pentru familia sa, pentru societate, membru al căreia rămâne atât pe durata executării pedepsei, cât și după aceasta.

Comisia de monitorizare are sarcina de a verifica și supraveghea condițiile de detenție și modul în care sunt tratați deținuții în instituția care asigură detenția persoanelor, aflată în raza unității administrativ-teritoriale în care a fost constituită comisia, iar concluziile ei se expun într-un raport asupra faptelor constatate.

Accesul membrilor grupului de monitorizare în instituțiile care asigură detenția persoanelor se efectuează în baza programului de monitorizare la prezentarea legitimațiilor ce confirmă calitatea de membru al comisiei, eliberate de către președintele consiliului unității administrativ-teritoriale de nivelul doi, și a mandatului de monitorizare, eliberat de către președintele comisiei, în care sunt nominalizate persoanele desemnate să efectueze monitorizarea, data vizitei și instituția care urmează a fi verificată.

De menționat că vizitele membrilor grupului de monitorizare în instituțiile care asigură detenția persoanelor îndeplinesc două funcții simultan:

– de prevenire (însuși faptul că cineva din afară vizitează în mod regulat locurile de detenție contribuie deja la protejarea persoanelor private de libertate);

– protecție imediată (vizitele permit să reacționeze imediat la problemele persoanelor aflate în detenție).

Membrii grupului de monitorizare, în activitatea lor, se bazează pe principiile voluntariatului, independenței, egalității și legalității.

Comisia de monitorizare planifică și aprobă trimestrial programul vizitelor (programul de monitorizare), care este coordonat cu organul ierarhic superior al instituției care urmează a fi monitorizată.

La survenirea unor situații excepționale în instituția care asigură detenția persoanelor, cu acordul organului ierarhic superior al instituției respective, vizitele pot fi efectuate fără a fi planificate din timp, cu condiția că,

în momentul efectuării lor, să nu existe circumstanțe ce ar pune în pericol securitatea instituției sau securitatea publică.

Rapoartele elaborate în urma vizitelor se prezintă administrației instituției care asigură detenția persoanelor, iar în caz de necesitate – organului ierarhic superior al instituției respective, care au obligația să răspundă într-un termen de maximum 30 de zile.

Rapoartele comisiei de monitorizare se prezintă Oficiului Avocatului Poporului și organelor procuraturii.

Administrația instituției care asigură detenția persoanelor este obligată să examineze raportul prezentat în urma monitorizării și, în termen de 30 de zile, să întreprindă măsuri pentru eliminarea încălcărilor constatate, informând în scris comisia de monitorizare.

Comisia de monitorizare elaborează anual, în urma vizitelor efectuate, un raport generalizat care se prezintă Oficiului Avocatului Poporului și organului ierarhic superior al instituțiilor inspectate.

Comisia de monitorizare prezintă rapoartele sale, precum și răspunsurile autorităților vizate, organismelor internaționale autorizate să verifice instituțiile care asigură detenția persoanelor, în conformitate cu actele normative internaționale la care Republica Moldova este parte.

Principala garanție a respectării, implementării și protecției (în caz de încălcare) a drepturilor și libertăților cetățenilor, inclusiv a celor condamnați la închisoarea, în primul rând, este controlul din partea statului. În baza prevederilor Constituției, Codul de executare al RM stabilește controlul asupra respectării drepturilor condamnaților. Controlul de stat al instituțiilor și organelor care asigură executarea pedepselor penale este de mai multe tipuri: *controlul judiciar* (art. 176 CE al RM), *controlul departamental* (art. 178 CE al RM) precum și vizitarea instituțiilor care asigură deținerea persoanelor de către: a) Președintele Parlamentului Republicii Moldova; b) Președintele Republicii Moldova; c) Prim-ministrul Republicii Moldova; d) deputatul în Parlament; e) Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, funcționarii Oficiului Avocatului Poporului, membrii Consiliului pentru prevenirea torturii și alte persoane care îi însoțesc în exercitarea atribuției de prevenire a torturii; f) Procurorul General al Republicii Moldova, procurorul care exercită controlul asupra executării hotărârilor cu caracter penal în teritoriul respectiv; g) persoana cu funcție de răspundere competentă a organului ierarhic superior instituției sau organului care asigură executarea pedepsei penale; h) judecătorul care a examinat sau examinează cauza penală, conform competenței teritoriale (art. 181 CE al RM) [15].

Se pare că acest principiu-garanție este cel mai important, iar după eficiența funcționării sale putem judeca despre nivelul de dezvoltare a statului. Datoria statului și a funcționarilor este de a asigura punerea în aplicare a drepturilor și libertăților cetățenilor, iar recursul asupra acțiunilor și deciziilor organelor statului și funcționarilor publici va face parte din controlul de

stat, o varietate a sa – așa-numitul „autocontrol”.

La început, aspectul *respectarea drepturilor omului* poate părea un „element neclar” și cu siguranță nu o garanție. Cu toate acestea, o înțelegere corectă a esenței sale și un complex de măsuri privind garantarea ei la nivel de stat va permite ridicarea nivelului de cultură juridică a populației în general și anumitor grupuri în special, în cazul nostru – personalul din cadrul sistemului administrației penitenciare și persoanele deținute.

Necesitatea unor astfel de garanții se datorează faptului că lipsa cunoștințelor minime în domeniul drepturilor omului nu permite personalului din sistemului administrației penitenciare să se comporte cu deținuții în mod corespunzător și, totodată, să înțeleagă că ei, de asemenea, au și un șir de drepturi și libertăți garantate de Constituția Republicii Moldova doar cu anumite restricții care nu pot fi depășite.

La fel încălcarea drepturilor condamnaților este legată și de violența în detenție, este determinată în special de lipsa instrumentelor necesare administrației penitenciarului pentru a garanta siguranța locurilor de detenție. Cazurile în care grupurile de deținuți sunt încurajate să se autoguverneze în sistem constituie o amenințare serioasă la adresa siguranței detenției, în general, și a siguranței fizice a deținuților și personalului, în special, precum și a societății după eliberarea condamnatului.

Închisoarea este asociată cu cele mai mari restricții și, prin urmare, pentru a asigura drepturile condamnaților, este necesară reglementarea detaliată a acestora în dreptul execuțional penal.

Numărul de garanții juridice ale drepturilor și libertăților, inclusiv în ceea ce privește condamnații la închisoare, în țara noastră, desigur, a crescut considerabil. Cu toate acestea, principala problemă rămâne posibilitatea utilizării efective a lor în cazul încălcării drepturilor omului.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994 // Republicat: Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 78/140 din 29.03.2016 // Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 1 din 12.08.1994.
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 217 (III) din 10.12.1948 // Tratatul internațional la care Republica Moldova este parte (1990-1998), Vol. I, Chișinău, 1998.
3. Regulile europene pentru penitenciare. Recomandarea Nr. R (87)3 adoptată de Comitetul Miniștrilor Consiliului Europei la 12 februarie 1987 – în cea de-a 404-a ședință a miniștrilor deputați. În: Culegere de acte normative și internaționale în domeniul penal. Volumul I. Revista de științe penale. Supliment, 2007. Concept de coordonare: Igor Dolea, Victor Zaharia. 608 p.

4. Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților și recomandările referitoare la acesta. Rezoluția adoptată la 30 august 1955 de către primul congres al ONU pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților, ținut la Geneva în anul 1955.
5. Codul de executare al Republicii Moldova, Legea nr. 443-XV din 24.12.2004 // Republicat: Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 214-220/704 din 05.11.2010 // Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 34-35/112 din 03.03.2005
6. A pune regulile în acțiune, un manual internațional privind buna practică în penitenciare. Penal Reform International, Haga, martie 1995.
7. Поп О., Drept penitenciar, Editura MIRTON, Timișoara, 2003, p. 56.
8. Ростовщиков И.В., Ростовщикова О.В. О признании и гарантиях прав человека // Права человека в России: проблемы гарантий на современном этапе. — Волгоград, 1999. — с. 7.
9. Права человека: история, теория и практика, Москва, 1995, С. 141.
10. Шевцов В.С. Права человека и государство в Российской Федерации. Москва, 2002, с. 193-195.
11. Конституционное право России: учебник/ А.Н. Головистикова [и др.]; под ред. Н.А. Михалевой. Москва, Эксмо, 2006, с. 466-476.
12. Мелентьев М.П. Правовой статус осужденных и его конституционные гарантии // Воспитание и правопорядок, 1987, № 2, с. 51-53.
13. Legea Republicii Moldova privind controlul civil asupra respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor nr. 235-XVI din 13.11.2008 // Monitorul Oficial nr. 226-229/826 din 19.12.2008.
14. Legea Republicii Moldova cu privire la sistemul administrației penitenciare, nr. 300 din 21.12.2017 // Monitorul Oficial nr. 48-57/124 din 16.02.2018.
15. Carp S. Drept execuțional penal. Chișinău, 2016.
16. Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare. A 76-a Sesiune plenară a ONU din 9 decembrie 1988.
17. Regulile ONU pentru protecția minorilor privați de libertate. Rezoluția 45/115 din 14 decembrie 1990, a 68-a sesiune plenară.
18. Codul penal al Republicii Moldova din 18 aprilie 2002, MO nr. 128-129/1012 din 13.09.2002.
19. Codul penal al Republicii Moldova din 18 aprilie 2002, MO nr. 128-129/1012 din 13.09.2002.
20. Statutului executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583/26.05.2006, MO nr. 91-94/676 din 16.06.2006.
21. Carp S., Osadci C., Rusu O. Drept execuțional penal. Chișinău, 2007.
22. Florea V., Florea L. Drept execuțional penal. Chișinău: Ed. ARC, 1999.
23. Drepturile omului. Documente adoptate de organisme internaționale. București: Adevărul, 1990.